Secció III. Altres disposicions i actes administratius

CONSELL INSULAR DE MALLORCA
DEPARTAMENT DE VICEPRESIDÈNCIA DE CULTURA, PATRIMONI I ESPORTS

8888 ***Acord del Ple del Consell Insular de Mallorca, en sessió de dia 11 d'abril de 2013, de la declaració com a bé d'interès cultural, amb la categoria de monument, a favor de Can Lis, en el terme municipal de Santanyí***

A la vista que, mitjançant un escrit presentat en el registre general del Consell de Mallorca el dia 28 de juliol de 2011 (NRE 23098) per part de la Societat Arqueològica Lul·liana (SAL) i el dia 12 de setembre de 2011 (NRE 26123) per part del Col·legi Oficial d'Arquitectes, ambdós sol·licitaren al Servei de Patrimoni Històric del Consell de Mallorca la protecció de Can Lis, obra de l'arquitecte Jörn Utzon en Santanyí, la Comissió Insular de Patrimoni Històric de Mallorca a la sessió de dia 3 d'abril de 2012 va acordar, entre d'altres, la incoació de l'expedient de declaració de Bé d'Interès Cultural, amb la categoria de Monument, a favor de Can Lis, de Jörn Utzon, amb la descripció i delimitació de la qual figura a l'informe tècnic de data 26 de març de 2012.

Atès que es va obrir el tràmit d'audiència als interessats i informació pública i es va sol·licitar l'informe a la UIB, que va ésser emès el 23 d'octubre de 2012.

Atès que no s'ha presentat cap al·legació a la incoació.

Atès que a la sessió de dia 19 de febrer de 2013 la Comissió Insular de Patrimoni Històric va acordar, entre d'altres: declarar com a Bé d'Interès Cultural, amb categoria de monument, a favor de Can Lis, en el terme municipal de Santanyí, la descripció i la delimitació del qual figura a l'informe tècnic de dia 26 de març de 2012, que s'adjunta i forma part integrant del present acord.

Per tot això, i en virtut del que disposa el Títol I de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears, i d'acord amb les competències atribuïdes per la Llei 6/1994, de 13 de desembre, als Consells Insulars en matèria de Patrimoni Històric, i el Reglament Orgànic del Consell Insular de Mallorca, aprovat pel Ple del 8 de març de 2004 (BOIB núm. 38 de 16-03-04) parcialment modificat per acord del ple de 13 d'octubre de 2011 (BOIB núm. 158 de 20-10-11), el President de la Comissió Insular de Patrimoni Històric eleva al Ple la següent proposta d'ACORD:

I - Declarar com a Bé d'Interès Cultural, amb categoria de monument, a favor de Can Lis, de Jorn Utzon, en el terme municipal de Santanyí, la descripció i la delimitació del qual figura a l'informe tècnic de dia 26 de març de 2012, que s'adjunta i forma part integrant del present acord.
II - Els efectes d'aquesta declaració són els que genèricament estableix la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears i la normativa concordant.
III - Notificar aquesta resolució als interessats, a l'Ajuntament de Santanyí i al Govern de les Illes Balears.
IV - Publicar aquest acord de declaració al *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, i en el *Boletín Oficial del Estado i* anotar-ho al Registre Insular de Béns d'Interès Cultural i comunicar-ho al Registre de Béns d'Interès Cultural de les Illes Balears per tal que es procedeixi a la seva inscripció, i a la vegada comuniqui al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat les inscripcions i anotacions que es realitzin.

Contra aquesta resolució que posa fi a la via administrativa es poden interposar, alternativament, els recursos següents:

a) Directament el RECURS CONTENCIÓS ADMINISTRATIU davant el Jutjat Contenciós Administratiu de Palma, que correspongui, en el termini de dos mesos, comptadors a partir del dia següent al de la recepció de la present notificació.

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2013/68/821700

b) El RECURS DE REPOSICIÓ potestatiu davant el mateix òrgan que ha dictat l'acord, en el termini d'UN MES, comptador a partir del dia següent al de la notificació de la present resolució. Contra la desestimació expressa del recurs de reposició podrà interposar-se el recurs contenciós administratiu, en el termini de dos mesos, comptadors a partir del dia següent al de la recepció de la notificació de la desestimació de l'esmentat recurs.

Un cop transcorregut un mes des de la interposició del recurs sense que s'hagi notificat la resolució, podrà interposar-se el recurs contenciós administratiu, contra la desestimació presumpta del recurs de reposició, sense limitació temporal, mentre no hi hagi resolució expressa.

No obstant l'anterior, es pot exercitar, si n'és el cas, qualsevol altre recurs que s'estimi pertinent. Tot això de conformitat amb la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa i de la Llei 4/1999, de 13 de gener, de modificació de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

Palma, 25 d'abril de 2013

El secretari general del Consell Insular de Mallorca,
Jeroni Mas Rigo

ANNEX I

(Es publica com a annex un extracte de l'informe tècnic de data 23 de març de 2012. L'informe íntegre a què fa referència l'apartat I de l'acord d'incoació, consta a l'expedient administratiu núm. 312/11. Aquest expedient es podrà consultar a les dependències del Servei de Patrimoni Històric (Plaça Hospital, 4, Palma 07012) per aquells interessats en el procediment i que acreditin aquesta condició, d'acord amb el que disposa l'art. 31 i ss. de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, modificada per la Llei 4/1999, de 13 de gener).

Informe tècnic

1. INTRODUCCIÓ

En data de 28/07/2011 (reg. entrada núm. 23098) es va rebre sol·licitud de declaració de BIC de Can Lis obra de Jörn Utzon a Mallorca, per part de la Societat Arqueològica Lul·liana (SAL). En data 12/09/2011 (reg. entrada núm. 26123) es va rebre petició de protecció de Can Lis per part del Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears (COAIB).

Can Lis, projectada per Jörn Utzon entre 1971 i 1973, és, juntament amb Can Feliz (projectada el 1994) un dels màxims exponents de l'arquitectura contemporània a Mallorca. Tant per la seva autoria com per la qualitat del projecte, constitueix un referent de l'arquitectura contemporània a nivell internacional.

2. MEMORIA HISTÒRICA

L'arquitecte danès Jörn Utzon (Copenhague, 1918-2008) és conegut internacionalment com al major representant de la "tercera generació" del Moviment Modern, és una de les figures més rellevants de

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2013/68/821700

l'arquitectura del segle XX i ha rebut, entre d'altres, el premi Pritzker d'arquitectura (2003).

La seva obra es distingeix per una "poètica de la construcció", que aconsegueix amb una reflexió individualitzada sobre cada projecte, que pot donar lloc, tant a obres de gran monumentalitat en els edificis públics, com a edificis adaptats a l'entorn en l'arquitectura domèstica, donant molta importància a la ubicació. Entre les influències de l'autor s'hi troben els arquitectes Erik Gunnar Asplund, Alvar Aalto i Frank Lloyd Wright. També es va veure influenciat per les civilitzacions antigues i per l'arquitectura oriental, de les què n'estudià els principis. Entre els conceptes que guien els seus projectes, s'hi troben: la lectura i adaptació al lloc, la recerca d'una composició orgànica basada en la repetició d'elements extrets d'un prototip, i la necessitat de conjugar els ideals moderns amb el confort i la lògica constructiva.

L'obra més destacada de la seva trajectòria és l'Òpera de Sidney, a Austràlia (1957), que s'articula a partir de grans voltes autoportants, que recorden veles de vaixells. El projecte quedà inacabat per part d'Utzon, i fou finalitzat el 1973 per altres autors.

Fou justament després d'una etapa professional agitada que l'arquitecte arribà a Mallorca, i l'any 1971, i s'hi construí una casa, Can Lis, per viure-hi amb la seva família. El 1994 construí una segona casa, Can Feliz, a prop del Castell de Santueri.

3. MEMÒRIA DESCRIPTIVA

Can Lis és representativa de l'estil més genuí de l'arquitecte, i en ella s'hi exemplifiquen tant la concepció oriental de l'espai com la lògica constructiva i els sistemes de prefabricació aplicats a l'arquitectura additiva.

La casa està situada dalt d'un penya-segat, a la costa de Portopetro, en una franja de terreny coberta per un bosc de pins i matolls. Aquesta situació proporciona una plataforma natural que permet observar una franja de paisatge marítim de 180 graus. La construcció, de planta baixa, se situa a l'interior d'un bosc de pins i no en supera l'alçada. La parcel·la no té tancaments, fet que s'adiu amb la filosofia de la simplicitat i el mínim impacte sobre el territori, excepte un muret d'esquena d'ase de poca alçada al límit marítim.

L'immoble s'articula en una successió de pavellons i patis oberts cap al paisatge, on predomina la integració en l'entorn. Els materials utilitzats són d'una gran simplicitat, usant els disponibles a la zona: marès, biguetes prefabricades de formigó, revoltons ceràmics i rajoles de ceràmica vidrada. Els materials s'empren nus, en estat natural, recurs propi del llenguatge contemporani, excepte les biguetes exteriors, que s'han pintat per millorar-ne la resistència a la intempèrie. Alguns dels murs visibles des dels espais exteriors originalment no comptaven amb coronament de teulada, que l'autor va afegir en constatar els problemes de conservació del material autòcton davant la humitat.

Els quatre pavellons configuren volums independents, de forma i alçada i orientació diferent per respondre a la topografia del terreny i respectar els arbres. L'accés es realitza per la façana posterior, i la comunicació entre els pavellons es realitza a través de petits patis amb vegetació.

Cada pavelló té una funció concreta. El més gran s'aixeca sobre una base de planta quadrada, que facilita la visió sobre el mar. La construcció té forma de U, essent els dos laterals galeries obertes. El cos central d'aquesta és ocupat per la cuina i el menjador, aquest segon amb grans vidres que comuniquen visualment interior i exterior. La cuina té mobles d'obra, i ha estat recentment intervinguda per recuperar el paviment original, i el mur que tancava visualment la cuina respecte al menjador. A l'exterior d'aquest pavelló s'hi obre un gran atri pavimentat amb porxos laterals, i dues pasteres al terra, que constitueix un dels espais més emblemàtics de la casa. Al sud d'aquest, s'hi obre un pati semiobert delimitat per un mur, amb una taula semicircular coberta amb rajoles vidrades.

Al segon pavelló s'hi accedeix a través d'un atri i a una columnata, que dóna accés a la sala a través de tres portes, que permeten la comunicació visual entre aquell i l'interior. La sala és l'espai més destacat de la casa, amb doble alçada i un banc central de pedra semicircular revestit de rajoles blanques i un remat de negres. El banc s'orienta cap als grans finestrals en direcció sud. Aquestes obertures, de fet, estan plantejades amb diferents orientacions a fi d'ampliar la perspectiva sobre el paisatge. La fusteria se col·loca per fora, a la cara exterior dels murs, fet que la fa invisible des de l'interior.

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2013/68/821700

Els altres dos pavellons estan ocupats pels dormitoris. Són dos cossos més baixos i una mica reculats, que proporcionen una major privacitat. El més gran té un pati a la part posterior i un porxo obert al mar que és compartit per dues habitacions. L'altre disposa de porxo amb un banc i dues taules d'obra. La casa té dos banys, que són de gran simplicitat -abans recoberts de rajoles blanques- i que han estat recentment reformats –ara amb el marès vist-. Els dos dormitoris presenten mobiliari d'obra que emmarca el llit. Un d'aquests marcs havia estat ampliat, i amb la recent intervenció ha tornat a les seves dimensions originals.

Els tancaments interiors i exteriors són de fusta, amb manetes i panys de llautó. Els paviments segueixen la modulació de l'estructura de l'edifici, de manera que cobertes i terra es corresponen.

Pel que fa a les modificacions que ha patit la casa des de la seva construcció, algunes es realitzaren mentre l'autor l'habità, i d'altres després de la seva mort. A més, en els darrers mesos s'ha realitzat una intervenció de restauració, que es detalla més abaix.

Pel que fa a les que realitzà el mateix Jörn Utzon, destaquen els remats de teules a la part superior dels murs de marès, per evitar l'entrada de la pluja, la protecció amb pintura blanca de les biguetes i els revoltons. També s'enrajolaren i adaptaren els banys, i es reforçà amb un pilar la coberta d'un dels dormitoris, on s'hi trobava una biga amb problemes de conservació.

Després de la mort de l'autor, la casa ha patit altres alteracions, com l'ocupació de part d'un dels patis del pavelló de dormitoris, l'eliminació del mur que separava cuina i menjador –ara recuperat-, l'enrajolat de la cuina –que ara s'ha retirat-, entre d'altres.

4. ESTAT DE CONSERVACIÓ

Can Lis presenta un bon estat de conservació en general, tot i què en els darrers temps s'havien fet evidents algunes patologies en materials i elements arquitectònics que s'han deteriorat degut a l'acció dels agents atmosfèrics i que afectaven, sobretot, les biguetes de formigó, peces de marès, peces de ceràmica i tancaments de fusteria. La manca de manteniment també havia suposat certa degradació d'alguns espais exteriors, tanques i espais enjardinats.

A finals de l'any 2011, l'Ajuntament de Santanyí va lliurar al Departament de Cultura i Patrimoni un projecte de restauració, per obtenir dictamen consultiu, que fou aprovat amb prescripcions per la CIOTUPH del 28/11/2011. A la data d'aquesta proposta d'incoació, la intervenció ja s'ha realitzat. S'han sanejat i reparat bigues de formigó, s'han reparat teulades, s'ha reformat el bany i s'han restituït alguns espais que havien estat modificats, tal i com s'ha indicat anteriorment.

5. DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ DE LA DELIMITACIÓ DEL BÉ I DE L'ENTORN

Per a la realització de la delimitació tant del propi bé com del seu entorn de protecció s'han tengut en compte les característiques de l'immoble i la configuració de la parcel·la amb la qual el propi autor volia dialogar. L'objectiu de la delimitació que ara es proposa és el de protegir tots els valors que es troben en l'immoble, que s'entén que està configurat per tota la parcel·la.

En aquesta delimitació es té en compte com a part del bé cultural la part no edificada de la parcel·la, degut a què formà part de la intenció de l'autor el diàleg de l'edifici amb l'entorn verge, i això forma part de l'essència del projecte. Per tant, no es pot entendre l'edificació sense la parcel·la en estat verge. Així mateix, es considera que la manca d'un tancament exterior, més enllà dels murets baixos que delimiten la parcel·la, és part de la concepció de l'immoble i no s'ha de modificar.

L'entorn de protecció és, en aquest cas, reduït, i afecta la projecció de la parcel·la cap als espais públics, incloent tot l'espai entre la parcel·la i la mar, i entre aquesta i el carrer, arribant a la línia d'acera, tal i com queda reflectit a la documentació planimètrica adjunta.

6. PRINCIPALS DIRECTRIUS D'INTERVENCIÓ I MESURES DE PROTECCIÓ

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2013/68/821700

Element protegit

Com a norma general, els criteris bàsics d'intervenció hauran d'anar dirigits a la protecció de les característiques i valors exposats a la descripció que figura en aquest informe i que són els que motiven la seva declaració.

En tractar-se d'un bé cultural en el qual els seus valors se sustenten sobre la senzillesa del disseny i dels materials, és fonamental per preservar-los, respectar al màxim la seva configuració a tots els nivells: respectar la tipologia, els materials constructius, els acabats i tots els detalls que el configuren. S'haurà de conservar, així mateix, la configuració espacial, la relació amb l'entorn, la composició volumètrica general, els materials, sistemes i detalls constructius originals, els elements decoratius interiors i exteriors. Pel que fa a la vegetació situada dins la parcel·la, s'entén que sí s'admet, i és recomanable, la reposició d'arbres si es produeixen pèrdues, però sempre de les mateixes espècies, i sense afegir espais enjardinats ni noves espècies vegetals.

En tot cas, s'haurà d'estar al que assenyala la llei 12/98, del patrimoni històric de les Illes Balears, especialment en el seus articles 3 (col·laboració dels particulars), 22 i 23 (protecció general dels béns del patrimoni històric i preservació de béns immobles), 26 (deure de conservació), 31 (col·locació d'elements exteriors), 37 (autorització d'obres), 40 (llicències) i 41 (criteris d'intervenció en els béns d'interès cultural).

Entorn de protecció

La funció d'un entorn de protecció és la preservació de l'element protegit més enllà de la seva delimitació, sobretot pel que fa a l'àmbit visual i ambiental immediat, per evitar qualsevol intervenció en l'entorn que pugui distorsionar-ne la visualització.

La llei 12/98 tracta el tema dels criteris d'intervenció en els entorns de protecció dels béns d'interès cultural en el seu art. 41.3, assenyalant que el volum, la tipologia, la morfologia i el cromatisme de les intervencions en els entorns de protecció d'aquests béns no podran alterar el caràcter arquitectònic i paisatgístic de l'àrea ni pertorbar la visualització del bé. Així mateix, es prohibirà qualsevol moviment de terres que comporti una alteració greu de la geomorfologia i la topografia del territori i qualsevol abocament d'escombraries, runes o deixalles.

En aquest cas, és fonamental que la part de l'entorn que se troba entre la casa i la mar es mantengui intacta, sense cap intervenció que alteri la seva configuració natural, donat que el disseny de la casa es basa en la contemplació d'aquest paisatge. També, que no s'apliqui cap tancament ni element de delimitació més enllà dels existents. Pel que fa a la part de l'entorn entre la casa i el carrer, cal preservar el seu estat actual, i evitar que s'apliquin tancaments més enllà del que existeix, ni cap nova configuració del paviment de l'acera o mobiliari urbà que pugui afectar la percepció de l'element, ni per volumetria ni forma o cromatisme.

Demés articles

A part dels citats, hi ha a més tota una sèrie d'articles de la llei 12/98, del patrimoni històric de les Illes Balears, que també són d'aplicació: article 2 (col·laboració entre les administracions públiques), 3 (col·laboració del particulars), 22 (protecció generals dels béns del patrimoni històric), 23 (protecció de béns immobles), 24 (suspensió d'obres), 26 (deure de conservació de béns culturals i catalogats), 27 (incompliment dels deures de conservació), 28 (reparació de danys), 29 (informes i autoritzacions), 36 (planejament urbanístic), 37 (autorització d'obres), 38 (instruments d'ordenació urbanística i mesures de protecció),40 (llicències), 41 (criteris d'intervenció).

6. CONCLUSIÓ

Tal i com s'ha exposat a la memòria històrica i descriptiva, Can Lis constitueix un dels màxims exponents de l'arquitectura contemporània a Mallorca. Tant per la seva autoria com per la qualitat del projecte, constitueix un referent de l'arquitectura contemporània a nivell internacional. Per tot això, proposam la incoació de declaració de Can Lis, de Jörn Utzon, com a Bé d'Interès Cultural amb

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2013/68/821700

categoria de Monument, amb la delimitació de la parcel·la i l'entorn que figuren a la documentació gràfica adjunta.

ANNEX II:

Planimetria

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2013/68/821700

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2013/68/821700

Declaració de "Can Lis" -Santanyí- com a BIC amb la Categoria de "Monument" (Incoació)

